

Remélem, hogy a fönnebbiekben előadottak csak serkentőül szolgálndnak a megindított kísérletek folytatására és tökéletesítésére, s a butorlécz-üzletbe sikerülni fog életrevalóságot önteni; de akkor alig hiszem, hogy butorlécz-kereskedők avagy termelők oly rendkívül előzékenyek maradjanak az ugy is gyanus fizetési föltételek megszabásánál.

Addig azoban, mig ezen kísérletek nem állották ki az életpróbát, kénytelenek vagyunk ismételni az „Erdészeti Lapok“-nak több alkalommal hangsúlyozott tanácsát, újból is figyelmeztetvén erdőbirtokosainkat az óvatosságra!

Az erdészeti háziiparról.

Előadatott az Országos Erdészeti Egyesület f. évi közgyűlésén.

Irta: R ó n a i Antal, m. kir. főerdőmester.

(Folytatás és vége.)

Megemlékezvén az előadottakban a háziipar fontosságáról, ezáltal egyuttal felkarolása fejlesztésének szükségességét is kiemelttem. Szólanom kellene tehát ezután azon háziiparágakról, melyek erdészeti szempontból támogatandók lennének és a melyek nálunk Tétalappal birnak.

Ha tekintetre méltatjuk azon szomorú körülményt, hogy hazánkban igen sok még azon erdőbirtokok száma, a hol az évi fatermés távolról sem értékesíthető! általános elvül állítható fel, hogy nálunk mindazon iparágak, a melyek fafogyasztáson alapulnak, támogatandók; magasabb nyomaték azonban azon iparágakra lenne fektetendő; a melyek a feldolgozandó nyers termékeket azon fanemek köréből veszik, a melyek nálunk a legnagyobb mérvben vannak képviselve s a melyek értékesítése a legkisebb mérvü. Ilyen fanem hazánkban a bükkfa.

A földész, vagy mondjuk mezei gazda, legnagyobbbrészt oly eszközökkel, szerszámokkal végzi munkáját, melyek fából készítve, csak helyenként vannak vassal ellátva. A mennyiben pedig hazánk földművelő állam, nagy tömegű ily eszközökre van szüksége. A különféle gazdasági eszközöknek legalább nyele és foglalatja bükkfából készíthető, egészen abból áll : a villa, gereblye, a lapátoknak számtalan neme, a szekérnek némely helyütt egész felső része, sőt még a keréktalpak is. A bükkfa alkalmas továbbá esztergályos és asztalos munkák különféle alkatrészeinek előállítására. És mindezen eszközök, szerszámok és alkatrészek háziipar útján elkészíthetők.

Az erdőbirtokosnak első sorban tehát a különféle gazdasági eszközöket és szerszámokat készítő háziipart kellene támogatnia, nemcsak azért, mert azon czikkeknak biztos fogyasztásuk van, de azért különösebben, hogy ezek kiállítása által nagyobb tömegű nyerstermék dolgozható föl, s hogy ezek készítése a fölvidéken a szerint fog növekedni, a mint a síkság- és előhegységekről az erdő pusztul. Hogy ezen állítás igazolt, bizonyítékul azt hozhatom föl, hogy míg az 1873. évet megelőzőleg az északkeleti kárpátokban gazdasági eszközöket gyártó munkások soha sem voltak láthatók, azóta rendszeren majdnem minden évben megfordulnak, különösen a Bakony vidékéről.

Házi ipar útján lenne előállítható továbbá bükkfából a talpkéreg, könyvtáblák és a kerti butorok igen változatos nemei és nagy száma. Ezen ipar-cikkek a legujabb időkig kizárólag Gácsországból hoztattak Felső-Magyarországba, sőt Budapestre is.

Az egyesített házi- és gyáriparnak egy igen szerencsés kombinált alkotása végre a tömörön hajlitott bükkfából készülő butorok gyártása. Ezen iparágnak meghonosítása fölvidékünk népe és erdőbirtokosaink érdekében föltötte kívánatos, mert az

állandó keresetet ad az egyiknek, a másiknak pedig a lábukon korhadó bükkösök értékesítését tenné lehetővé. Megdöntetlen példa ezen állítás igazolása, a Thonet-féle üzletczég gyárainak története.

Ezen czég Magyar-, Morva- és Csehországban öt bútorgyárral birván, eleinte minden munka a gyárra szorítkozott s itt központosult; később, ha egy a gyárhoz tartozó munkásnő férjhez ment, meg lett neki engedve, hogy az általa eddig a gyárban teljesített munkát odahaza végezze. Ezen intézkedésnek későbbi eredménye azután az lett, hogy a család férfi tagjai a nyers terményeket kivágván, a fűrészgépekhez szállították, a nők és gyermekek pedig az utóbbiak segítségével kihozott és visszahordott bútorrészekben a ráspolyozást, simítást, páczolást és fényezést, meg a nádfonadék előállítását teljesítették, és így keletkezett a gyáriparból egy neme a házi iparnak, mely nemcsak a gyártelepeken üzetik, de kiterjeszkedett azok egész környékére is.

A Thonet-czég ma 4500 munkást foglalkoztat, a kiknek nagyobb része nőkből állván, naponta 2000 drb butort és pedig : 1750 széket és 250 drb másfélét készít. A nőmunkások heti bére 5 frtra rúg föl, a munkások heti keresete pedig kikerekítve összesen majdnem 25.000 frtra!

A Thonet-féle bútorgyárak ma közel 30 ezer köbméter bükkmüszertát dolgozván fel, egyuttal azt igazolják, hogy a bútóráruk ezen neme lenne hivatva különösen fölös számú bükköseinket eddigi értéktelenségükből kiragadni.

A Thonet-féle bútorgyáraknak utánzóí egyébiránt ma már elég számosak, így ismeretesek : a „Troppau, Niemes, Oberleudensdorf, Görcz, Teschen, Rabenau, Kassel, Oderfeld, Hamburg és Münchenben“ lévők, hazánkban pedig a Besztercebányán, Székes-Fehérvárott, Kassán megnyilottak és egy

kisszerű Diósgyőrött. Sőt újabbán a versenyzők Spanyolországban is felmerültek.

Bükkfából készíthetők végtére a gombok, gombfejek és czérnagombolyagok számtalan nemei, melyek eddigelé nagyobbára a Böhmerwaldból kerülnek hozzánk, mint ama nagy vidék fejlett háziiparának termelvényei.

A lombfanemek közül, különösen a nyárfák és kőrisek teknők, tálak, tányérok és kanalak készítésére alkalmasak, a melyek hazánkban a vándor oláh cigányok által háziipar utján készíttetnek is; azonban úgy az erdőbirtokos, mint a nép érdekében az lenne kívánatos, ha a háziiparnak ezen ága a jobban ellenőrizhető föld népe által gyakoroltatnék, mert amazok a legtöbb esetben, a nélkül állnak tovább, hogy fizettek volna.

Habár a háziipart terjesztő egyesületek hazánkban már öt műmetszészeti tanműhelyt állítottak, a melyek céljainak: leginkább a hárs és juharfanemek, meg a vad körtefa felel meg, és pedig: Zay-Ugrócson Barsmegyében, Znió-Váralján Turócsmegyében, Rimaszombaton Gömörmegyében, Kézdi-Vásárhelyen Erdélyben és Homonnán Zemplénmegyében, mindazáltal az erdőbirtokos érdekéből kiindulva, ennek fontosságot alig tulajdonítok és pedig azon indokból, mert itt művészi célok is követtetvén, kevés fa fogyasztatik és alig gondolható, hogy hazánkban — már a nép csekélyebb műveltségi fokánál fogva is — a műfaragványok készítése, mint háziipar általánosítható legyen. Az erdőbirtokos érdekében nagyobb súlyt kívánnék fektetni a lombfűrészáruk háziiparszerű gyártására, a melynek tanműhelyt a hazafias érdekekben gazdag főpap Ipolyi állított Beszterczebányán. Ezen árúk kiállításához szükséges lemezek juharfából készülnek és négyzet-decziméterenként 4 (négy) kron hozatnak forgalomba a müncheni Mey és Widmayer-féle üzletczég által, és eszerint egy

(Egyszerű munkára!)

köbméter juharlemez — tekintve azt, hogy a nálunk használtak vastagsága a 2 mm. nem haladja meg — 200 ftba kerül! Ez pedig oly ár, hogy ezen termékre valóban érdemes lenne honunkban egy gyárat felállítani és abból — behozatali czikk helyett — oly kiviteli árút teremteni, mely juharaink gyönyörű habosságánál fogva igen nagy kelendőségnek fogna örvendhetni.

A lombfanemeket feldolgozó háziiparágak közül hazánkban igen nagy jelentőséget tulajdonítok a kosárfonásnak. És, habár hazánkban a nyirfa eléggé is el van terjedve, melynek hasítványaiból és a fűzek roppant nagy válfaja, a melynek vesszeiből készülnek a kosarak s fonadékok legváltozatosabb nemei, folyóvizek partjain mindenütt vitoran tenyész, és az utóbbiak megtelepítése s kezelése a legtávolabbról sincs oly költségekkel összekötve, mint a minőket Kenessey „A nemes fűzeokről“ irt munkájában felsorolt s ajánl! Mindazonáltal a kosárbehozatal nálunk még igen nagy, különösen áll ez a fedett, fényezett és díszkosarakra. Már évek előtt panasz volt a hazai sajtóban, hogy a Nagy-Maros környékbeli szőlő-kivitelhez szükséges kosarak külföldről szállíttatnak, holott a Duna vidékén s különösen a Csallóközben a kosárfonásra alkalmas fűzvesszők bőviben kaphatók. És hihetőleg ezen körülmény indította a háziipart terjesztő egyesületeket arra, hogy ezen iparág fejlesztésére több tanműhelyt állítsanak, habár ma a Somorján létezett, a Váczon meglevő és a Nagy-Szombaton, S.-A.-Ujhelyben meg Beregszászban még a múlt évben megnyitottak aligha elegendők, mert a magas borvám következtében a németországi borkereskedők inportált szőlőgerezdekből kívánják a bort odahaza szűrni, a mennyiben az e téren tett kísérletek sikereseknek bizonyultak, és így remélhető, hogy szőlőkivitelünk meg fog tiszszereződni, ezzel lépést kellene tehát tartani a kosárfonásnak is, a mely

Munk. előkészít. jelentőséggel

esetben a háziiparnak ezen ága egyik fő keresetforrása lehetne a népnek, miután ennél már a 8 éves gyermek is előnnyel használható akár a vesszők héjazására, akár pedig a fonásra.

Miután a kosárfonás, ez idő szerint, a börtöniparnak egyik főágát képezi, a vesszőtermelésre nézve a következő adatokat közölhetem Ungmegye felső részéről, a honnan öt királyi ügyészség részére szállittatik vessző. A múlt évben kerekszámban 4 millió vessző szolgáltatott ki, a melyért kike-rekitve 450 frt tóár és 1200 frt termelés és szállításbér fizettetett. A folyó év első 8 havában termeltetett 2,486.500 drb, a melyért 260 frt folyt be tóár fejében, vágás, szállítás és héjazás czimén pedig 616 frt fizettetett. A kosárfonóvesz-zőket adó fűzekre jelzett vidéken a forda 2—3 évre van megállapítva, s fenti mennyiség 109 kat. holdról nyeretett.

1000 drb gorczvesszőnek vágása, héjazása és szállítása 18—30 kilométer távolságra, 45—50 kr, ugyanennyi fonó-vesszőnek ugyanezen költségei 21—27 krra rugnak. Egy jó felvidéki munkás egy nap alatt 1500—2000 drb héjazott vesszőt állithat ki, és így levonván a fuvarbért és a vállal-kozó nyereségét, napi keresete 24—36 krt tesz ki. Végül bővebb tájékoztatás végett meg kell említenem, hogy egy föl-vidéki kétfogatu fuvar 75 ezer darab héjazott vesszőt bir el, egy vasuti kocsiba pedig 600 ezer drb tehető.

A fenyőfanemeket feldolgozó háziiparágakból hazánkban a következőket vélném kultiválni :

Különféle bodnáredények készítését, melyek egy tetemes részét még mindig a szomszédos örökös tartományokból hozzák be, míg nálunk az északkeleti és keleti kárpátokban a kiváló méretekkel biró, tehát különösen e célra előnnyel felhasználható törzsek, éppen vastagságuk miatt, mint széldöntvények minden értékesítés nélkül enyésznek el.

Különös művelésre méltó lenne továbbá a doboz- és szita-
kávakészítés. Az előbbinek nálunk való előállításáról sem nem
 hallottam, sem nem olvastam, holott évente a divatárusok,
 gyógyszerészek és kereskedők roppant nagy tömeget használ-
 nak; az utóbbiak készíttetnek ugyan nálunk, de nem a mi
 népünk, hanem a gácsországi határszáron lakó iparos német
 ajku lakosok által, a kik ezzel aztán nálunk kereskedést űznek.

Nagy súlyt vélnék fektetni szintén a fahuzal készítésre.
 Fahuzal alatt azon vékonyabb és vastagabb fenyőszilánkok
 értendők, a melyek egy, különösen e célra szerkesztett gyalu
 segítségével egyenes rostu, hasadékonny lúcz- vagy jegenye-
 fenyő tökecekből készítve, gyufa, illetve görfüggönyök, asz-
 taltakarók és kemenczeálcák kiállítására használtatnak. Gör-
 függönyöket különösen a Böhmerwaldban állítanak elő háziipar
 útján oly módon, hogy a család erősebb tagjai a huzalelő-
 állítással, a gyengébbek a függönyszövésével, és az ügyesebbek
 végre annak befestésével vannak elfoglalva.

Azon fafesték és fonal, mely egy 2 mét. hosszú és 1 mét.
 széles görfüggönyre felhasználatik, alig képvisel 50 krt a
 mi áraink szerint, és mégis a kereskedelembe egy ily gör-
 függöny darabjáért rendszeren 7—8 frt vétetik a közönségtől.
 Ez indokból a szepsi-szent-györgyi szövészeti tanműhely igaz-
 gatóságának azon törekvését, mely oda irányul, hogy a mű-
 hely részére egy fahuzalok készítésére szolgáló gyalu szerez-
 tessék be, fölötte tudom méltányolni; mert ekkép egy nálunk
 ismeretlen és jövedelmező iparág fog meghonosíttatni.

Ott, hol nagyobb fűrésztelepek léteznek, nem kevésbé
 fontosnak tartom az egyszerű háztartáshoz szükséges asztalos-
munkáknak házilag leendő készítését; mert rendszeren a hulla-
 dék és deszkadarabok mennyisége oly nagy, hogy a tulajdonos
 néha még tűzifaáron sem tudja értékesíteni! holott ebből a
 leggyakrabban egyszerű székek, nyoszolyák, kisebb asztalok,

nevezetesen pedig az okszerű méhészethez szükséges Berlepsch-féle kaptárok és keretek olcsón és előnnyel lennének készíthetők. Azt tartom, hogy ezen iparágnak megalapítását az országos és dél-magyarországi méhészeti egyesületek nemcsak örömmel fogadnák, de anyagilag is támogatnák, mert csak így sikerülhetne olcsó kaptárok forgalomba hozatala által az okszerű méhészet terjedésének utat törni és jövőt biztosítani. Mert bizony szegény embernek nehéz az okszerű méhészet üzésére magát elhatározni akkor, a midőn egy javított rendszerű Berlepsch-kaptár 7—10 frtba kerül!

A fenyőfanemeket feldolgozó háziiparosok között végre talán legfontosabb a gyermekek értelmének fejlesztésére és szórakoztatásukra szolgáló játékszerek készítése. Az osztrák birodalomban ismertebb játékszer termelő vidékek száma 5-re megy, és pedig: az Erlitz hegység környéke, a Beszkidekben Walachisch-Meseritsch vidéke, az Alpokban Fichtau tájéka Gmunden mellett, a grödeni völgy St.-Ulrich székhelylyel és az Érczhegység, mely utóbbi egyedül játékszerek és egyéb házi ipartermékek előállítására évente 3900—4800 köbméter műfát dolgoz fel. Az említett vidékeken készített játékszerek, mint kiviteli kereskedelmi cikkek a nagyvilág piacán mindenütt feltalálhatók.

A játékszerkészítés, mint népipar különösen azért fontos, mert azok előállításával a család legfiatalabb tagjai is már gyermekkorukban kezdenek foglalkozni, és így, mire serdülő ifjává lesznek, annyira begyakorolják magukat a fűrészforgatásba, hogy mint használható segédek alkalmazhatók iparosok- és gyárosoknál, és így a nehéz és erkölcsrontó inasévet a szülői házban haszonnal töltik el.

A népipar magasabb fokát és jövedelmezőbb ágát képezi végre a hangfenekek készítése. Ezen utóbbi állítás igazolásával szolgál az, hogy p. o. egy 2 m. hosszú, 58 cm. széles és

53 cm. mély hangfenékekkel telt láda, a melyben az elhelyezett áru köbűrtartalma kerekszámban $\frac{1}{4}$ köbmétert tesz, Bécsben 80—100, Londonban pedig 140—150 forinton értékesítettik.

A felsorolt fafogyasztó háziiparágakon kívül még számtalan van, a mely azonban vagy az erdőbirtokosra jelentéktelen, vagy hazai viszonyainkra alkalmazható nem lévén, azok felsorolásával tehát unalmassá nem akarok válni; a faipar fontosságának kiemelésére még csak egy példát hozok fel.

A csehországi Böhmerwaldban még egy század előtt a fa annyira értéktelen volt, hogy itt a II. József idejében fogamatba vett katasteri fölmérések alkalmával a kevésbé megközelíthető részek mint „uratlan“ területek lettek felvéve, és ma a Böhmerwald, a meghonosított házi- és gyári faipar következményekép, egyike az osztrák birodalom legélénkebb ipartelepeinek és legvirágzóbb fakereskedelmi góczainak.

Mielőtt ezek után feladatomban utolsó részének megoldására áttérnék, szükségesnek találom azon netán támasztható kérdésre reflectálni, a mely azt tartalmazhatná, hogy a tölgyfa feldolgozását célzó háziipar terén van-e valami teendő? s ha igen, miből áll ez?

A tölgyek háziiparilag való feldolgozása, a munka nehezebb voltánál fogva kevésbé kivihető, de a mily mérvben üzhető, dívik is; különösebben a Tisza vidékén. Terjesztése érdekében nehéz valamit tenni, mert az erdőbirtokos a tölgyesekre nézve — igen kis kivétellel — azon kedvező helyzetben van, hogy lábukon adhatja el, a vevő pedig nem várhat addig befektetett tőkéjével, míg a gyér népességü, első sorban a földműveléssel elfoglalt, Tiszavidék lakossága feldolgozhatja a vett nyers termékeket, és így a kitünő horvát és krajnai munkások behozatala elkerülhetlen.

Különben nevezett vidéken, a kádár- és kerékgyártó-munkák háziiparilag való üzése a népnek annyira természetévé

vált, hogy a tölgyeseknek tűzhelyük körül történt kipusztítása daczára, mérföldekre elvándorolnak, a tél végefelé, a szükséges nyers termékek beszerzése érdekében!

* * *

Azon kérdésre, hogy a meghonosítandó háziiparágak mi módon lennének létesítendőek és fejlesztendőek? a válasz fölötté nehéz, mert általános kezd a hiedelem lenni, hogy az eddig követett rendszer, különösen a fafogyasztó népipar terjedése és emelésére, számbavehető eredményeket nem szült.

A háziipar létesítése és fejlesztése nálunk vándortanító és tanműhelyek felállítása által czéloztatott és szándékoltatik ma is eléretni. Tanműhelyek a műmetszészetre, játékszerkészítésre és kosárfonásra létesítettek is az utolsó 5 évben, és pedig, ha jól tudom, az elsőre Zay-Ugróczon, Homonnán, Znióváralján, Rima-Szombatban és Kézdi-Vásárhelyt, a másodikra Vajda-Hunyadon, az utolsóra pedig Somorján, Nagy-Szombatban, S.-A.-Ujhelyben, Vácson és Beregszászon. Az elért eredmények azonban a tanműhelyek falain kívüli körre nem hatoltak, de nem is mehettek azonnal, mert hisz igen korlátozott műveltségű népünk a magasztos törekvés czélját felfogni képtelen lévén, gyermekeit a pásztorkodástól nem akarta a legtöbb esetben csak azért elvonni, hogy őket valami mesterségre taníttassa, és ezért nem egy ízben a tanoncokat össze kellett fogdosni. A népnek ezen irtóztató közönye folytán, én tanműhelyeinktől annál kevésbé várok eredményt, mert a Lajtántúli birodalmi-részben is, a hol pedig a faiparra 20 tanműhelylyel összekapcsolt szakiskola létezik, az e nemű törekvések majdnem teljesen hiúknak bizonyulnak a fafogyasztó háziiparra nézve.

Dr. Exner tanár azt mondja: hogy habár a legújabb időkig remélték is azt, hogy a tanműhelyekkel egyesített szakiskolák jelenlegi szervezésök által képesek lesznek az ottani

háziipart megsemmisülésétől megóvni, sőt azok segítségével, míg egyrésről a háziipart újabb virágzásba vélték hozni, addig másrésről egész új háziiparágakat gondoltak teremteni, ő maga részéről a szerzett meggyőződések alapján mindazt hiu álmoképnek tartja. Mert az egy kosárfonás kivételével a szakiskolák eredményekép a Lajtántúli fafogyasztó háziiparnak egy ága sem tett jelentékeny haladást, új ágak pedig még kevésbé létesültek.

Miután bebizonyíthatólag tehát, a szakiskolák jelen szervezetükben nem kielégítő eszközök arra nézve, hogy az ottani népipart műszaki tekintetben előbbre juttassák, dr. Exner azon javaslatot tette, hogy azon vidékek legügyesebb munkásaiból, a hol a háziipar virágzik, egy kisebb csoport választassék ki, a célból, hogy az megfelelően egyénileg képeztessék ki, és ez legyen majdan földieinek a háziipar terén utmutatója. Ezen választottak hivatva lennének aztán, termékeiket műszaki és művészi utmutatás mellett, olyformán tökélyesíteni, hogy azok mintaszerű cikkeké válhának a nélkül, hogy előállításuk nehezebbé, vagy kevesebbé elárusíthatóvá lenne.

És ez alapon fog a bécsi technologiai iparmuzeum az 1880/1 évi téli félévben, a fafeldolgozó háziipar emelésére tanfolyamot nyitni.

Ezen különleges tanfolyamra csak oly egyének szándékoltnak fölvetetni, a kik az osztrák terület valamely háziipart üző lakosságához tartozván, férfikorukat elérték, és végzett tanulmány után a korábbi lakhelyökre való visszatérést és előbbi foglalkozásuknak folytatását kiztosítják. Ezen egyének a 6 óra megállapított tanfolyam alatt Bécsben reggeltől estig, naponként különleges hivatásukra, a fafeldolgozásra fognak oktattatni, csupán néhány óra fogván a rajzolásra szenteltetni. A főszűly a műfaragászat- és az esztergályozásra,

meg az ezek üzésére szükséges szerszámok, eszközök és gépek megismerésére fog fordíttatni, ez utóbbiakra különösen azon indokból, mert tény az : hogy százak, ha nem ezerek száma azon munkásoknak, a kik azért vannak félkeresetre utalva, mert a megkivánt szerszámokat senki sem adja kezökbe ; mert továbbá a fafogyasztó háziiparnak az egyik főkelléke, hogy az azzal foglalkozók, a legrövidebb idő alatt a műmeteszést és esztergályozást elsajátítván, a velök született ügyesség mellett, az előhaladott technika által teremtett segédeszközök ismeretét és kellő kezelését birják.

Hogy pedig a jövő részökre még inkább biztosítva legyen, a műhelyben rendre szoktattatván, egyuttal az ott általuk használt segédeszközökkel u. m. faragó- és esztergapad, meg az ezekhez tartozó összes szerszámokkal szándékoltatnak a tanfolyam befejezése után megajándékoztatni.

A nálunk eddig divó és minden bizonynyal onnan átvett tanrendszer tehát túl a Lajtán ezen most előadott módon kivántatik helyesbítetteti illetve tökélyesbítetteti!

Lehet, hogy ezen módszert mint a többit idővel szintén átfogjuk honosítani; meggyőződéseim szerint azonban czéltalanul, mert tekintve népünk alacsonyabb műveltségi fokát és idegenkedését minden uj iránt, ez uton a háziiparnak a nép minden rétegébe leendő eljutása és általánosítása sikerülni nem fog. Szerény nézetem szerint a népipar terjesztése és fejlesztése nálunk a kevésbé finom és izléses házi iparágakon lenne akkép kezdendő: hogy a Lajtántuli vidékek fennebb jelzett részeiből a szükséghez arányított számú munkások megtelepítése lenne fogamatba veendő oly helyeken, a hol a népben legtöbb hajlam és fogékonyság létezik az iparmunkák elsajátítására. És tanműhelyek csak akkor lennének létesítendőek, midőn bizonyos háziiparágak már meglehetősen terjedni, a népiskolák pedig a hozzájuk kötött várakozásnak megfelelni

kezdenek. Mert hiában, a népiskola helyes irányu működése alapja a közművelődésnek, és a mi felvidéki megyénkben a haladás azért észrevehetetlen, mert azok különösebben a g. kath. szertartásuaknál — majdnem kivétel nélkül — kimondhatlan állapotban vannak.

Az erdőbirtokosnak a háziipar létesítése és fejlesztése körül ez idő szerint következő teendői lehetnének: 1) Erélyes erkölcsi közrehatás a népiskolák helyes és megfelelő irányu működésére és a jó néptanítók segélyezése. Mindez nagy áldozatot igénybe nem fog venni, mert fájdalom jó néptanító a fölvidéken mentül kevesebb van; 2) a háziiparban megfelelően avatott, kellő számu munkás megtelepítése; 3) az iparczikkek kiállításához szükséges nyers terméknek igen mérsékelt áron való kiszolgáltatása; 4) a készített iparczikkek elárúsításának közvetítése. Ez utóbbi feladat helyes megoldásától igen sok, majdnem minden függ! Mert ha a munkás szorgalmának gyümölcsét azonnal élvezheti, ezen körülmény még inkább ösztönzi a dologra, míg ellenben ha az előállított czikkek heteken, hónapokon keresztül hevernek nála, és azokon tuladni nem tud, ez annyira elkedvetleníti, sőt elkeseríti, hogy megszünteti munkáját, sőt eszközein is túlrad, és ha egyszer felhagyott vele: jó népszónok legyen az, a ki a munka iránti bizalmat ismét helyre tudja állítani benne.

A közvetítés talán annyiban nem lesz nehéz, hogy a központi háziipar-egylet már a mult évben egy árúcsarnok felállítását tervezvén, ez nyitját fogja találni annak is, hogy a népiparczikkekre mikép lenne legalább megfelelő előleg adható? ha már t. i. a beváltás nem lenne eszközölhető azonnal.

A fafogyasztó háziiparos munkások áttelepítésének kérdése egyáltalában nem oly nehéz, mint a minőnek látszik.

Mert különösebben az osztrák birodalmi részben találtató háziiparosok igényei oly csekélyek, miszerint lehetetlen, hogy azok igényei nálunk ki nem lennének elégithetők. Ennek igazolására szolgálhat azon tény: hogy például a „Böhmerwaldban“, a melynek legnagyobb részén csak a burgonya termesztethető! a nőmunkások napibére 14—25 kr között ingadozik és a legjobb s legügyesebb férfi munkásnak is napibére csak igen ritkán haladja meg a 60 krt. Berchtesgadenben a játékszerek készítői a legtöbb esetben 25—30 kr napi keresményre tudnak szert tenni, nevezetesen a ládikó faragók naponta legfeljebb 25 tuczet bábu-bölcsőt készítenek, s miután egy tuczet ára 1, mond egy krajczár, napi keresményük 25 kr-ra rug föl. A grödeni völgyben egy háziiparosnak heti keresménye 2—4 frt között ingadozik és csak kivételesen szökik az föl 6—8 frtra vagyis annyira, mennyit nálunk egy szakmában dolgozó favágó megerőltetés nélkül szerezhet. Az ugynevezett „Isten csinálók“, kik a háziiparosok patriciusait képezvén, a templomi műfaragással foglalkoznak, hetenként körülbelül 2 drb egy méter magas szobrot készítenek, a melyek darabja a legjobb esetben 10 frttal fizettetik.

Ezen példákból tehát, ha azokat a mi viszonyaikra alkalmazzuk, kitűnik: miszerint a kérdéses munkások áttelepítése nehézséggel nem fogna járni, különösen ha e téren a kezdeményezést a magyar állam legelső s legnagyobb birtokosa, a magas kincstár tenné meg, a melynek erdőbirtokai többjén az évi fatermés különben sem adható el, népesedési viszonyai pedig fölötte kedvezőtlenek és a változott viszonyok szülte tisztí és munkás létem leszállítása, meg más okok folytán, üres, dűledező laképületei száma — légio. A mennyiben azonban a kincstár sokkal nehezkesebb gépezettel, merevebb szabályokkal bír, hogy sem tőle e téren bármi kezde-

ményezés is várható lenne, leghelyesebb lenne, ha egy-letünk a m. kir. földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumhoz annak idején, tehát a midőn az államerdők kormányzata már ahhoz fog tartozni, ez ügyben indokolt előterjesztést fogna tenni.

A mennyiben pedig a magas kincstár irányadó férfiai a mérsékelt faárban a szolgálatnak egy új nemét vélik fölfedezni, az indokolásban jó lenne megemlíteni, hogy a fabőségben egyáltalában nem sinlődő Bajorhon a kir. sóbányák erdeiből évente 700 törzset ad faiparosoknak és pedig jelentéktelen „uri jog” czimén fizetett árakért. Ez árak csekély voltáról fogalmat szerezhetünk akkor, ha megemlítem, hogy még most is vannak olyan családok ott, a kik bizonyos örökölt jog folytán ma is egy-egy tőfát 10 mond tiz krajczárért kapnak és pedig két törzset „mesterfa”, egyet pedig „legényfa” czimén!

Befejezésül jelzem végre: miszerint tekintve azt, hogy egy előadás keretében ily fontos tárgyat kimeríteni teljesen nem lehet, mindazoknak, kik az erdészeti háziipar ügye iránt érdeklődnek, a következő forrásokat becses figyelmükre méltassák.

„A Háziipar lapja” 1877—1879. évfolyamai, kiadja a vallás és közoktatási m. kir. ministerium; ugyancsak ennek kiadásában „A háziipar könyve” Kubinyi Lajostól. „A Berchtesgadener müfaragványok fából.” Balás Árpád. (Az „Erdészeti Lapok” 1865. évfolyamában.) Dr. Exner W. F. tanár következő művei: „Das Holz als Rohstoff für das Kunstgewerbe.” „Die Industrie des Böhmerwaldes.” „Die Österreichische Spielwaren Industrie” (megjelent a „Die Heimat” czimű bécsi folyóirat ez idei 29. és 30. számában). „Das Biegen des Holzes”, végre az ugyancsak ennek szerkesz-

tósége mellett Bécsben megjelenő „Mittheilungen des technologischen Gewerbe-Museums, I. Section. Fachzeitschrift für die Holzindustrie. Továbbá: Kleine Holzindustrien im südlichen Böhmen, von Professor Julius Koch. (Aus der Österreichischen Monatschrift für Forstwesen.) „Die Holzschnitzlerei des Berner Oberlandes, und ihre Entwicklung“ von F. Salisberg, Bern, Rieder und Simmen. Forstliche Mittheilungen, herausgegeben vom königl. bayerischen Ministerial Forstbureau. III. Band 1. Heft. München, 1859. Johann Palms Hofbuchhandlung.

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti-Egyesület zárulése 1880. szeptemberhó 22-én Deliblaton.

Az ülés kezdődik déli 12 órakor.

(Folytatás és vége.)

I. Horváth Sándor titkári helyettes: Mint mindnyájan tudjuk, mélyen tisztelt elnökünk, Tisza Lajos ő exellentíája mai napi kirándulásunkban közbejött körülmények miatt, sajnálatunkra, nem vehetett részt. Egyesületünk tisztelt alelnökei sincsenek jelen, ezért, mielőtt tanácskozásunkat megkezdhetnők, az alapszabályok értelmében zárulásunk tartamára mindenek előtt elnököt kell választanunk. Méltóztassanak tehát a tisztelt jelenlevő t. tagtársaink közül valakit megbízni.

A közgyűlés az elnöki teendők végzésére közfelkiáltással Scheint Adolf egyesületi tagot kéri fel.

II. Scheint Adolf: Köszönettel fogadva a megtisztelő bizalmat, az elnöki tisztet elvállalom és a közgyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom.